

FYLKESRÅDSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Møtedato
131/13	Fylkesrådet	18.06.2013

Høring - søknad om bygging av Bjurbekken kraftverk - Hemnes kommune

Sammendrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har sendt på høring søknad fra 5 ulike søkere om tillatelse til å bygge 10 småkraftverk i Hemnes kommune. Søknadene skal behandles etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven, og gjelder tillatelse etter vannressursloven § 8. Høringsfrist var satt til 3. juni, men det er avklart med NVE at Nordland fylkeskommune avgir sin høringsuttalelse etter politisk behandling i fylkesrådsmøtet 18. juni.

Med bakgrunn i *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*, fraråder fylkesrådet NVE å gi konsesjon til bygging av Bjurbekken kraftverk. Hovedbegrunnelsen er de negative konsekvensene tiltaket vil få for viktig naturmangfold. Tiltaket vil få negative konsekvenser for naturtypen fossesprøytsone med tilhørende viktig artsmangfold. Fossesprøytsoner er tidligere ikke registrert i Hemnes kommune. Tiltaket vil også få negative konsekvenser for lokalt viktig bekkekløft, rødlistede arter og for reindrift.

Figur 1
 Oversiktskart
 med planlagt
 tiltaksområde
 inntegnet som
 rød sirkel.

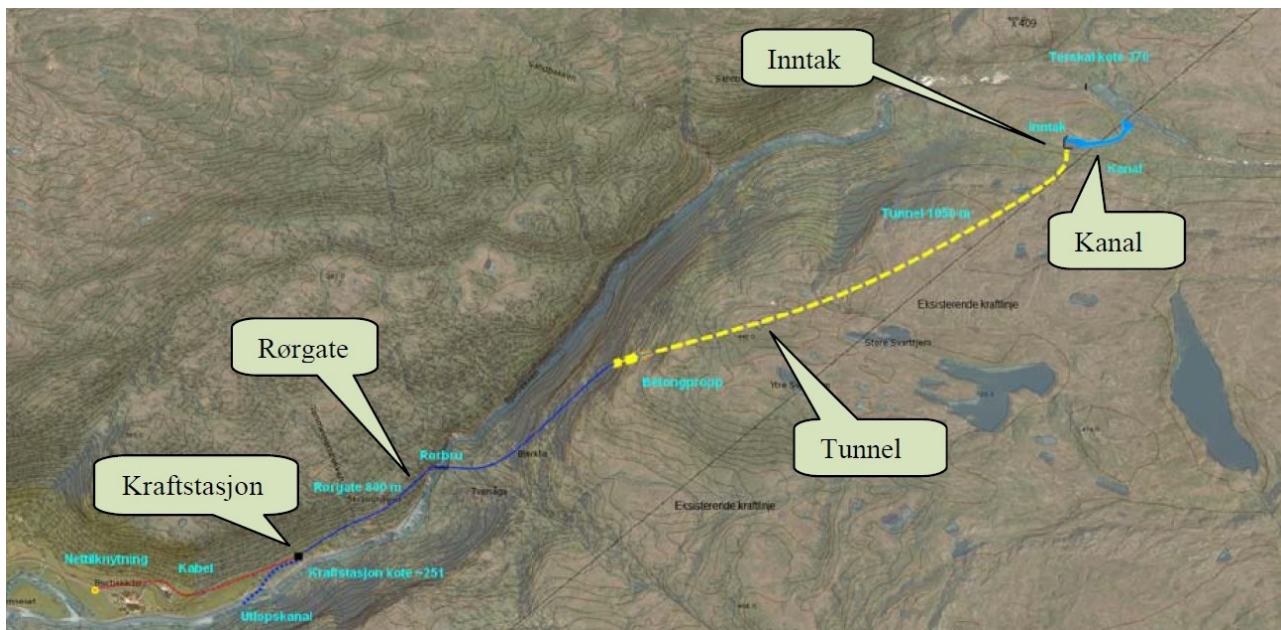
Bakgrunn

Bjurbekken renner ut i Bjerkaelva som igjen renner ut i Sørfjorden. Det planlagte kraftverket vil ligge ca. 21 km øst for Hemnesberget og ca. 15 km sør for Mo i Rana.

Utbyggingsplanene legges fram med to alternativer. Forskjellene i disse alternativene er knyttet til plassering av kraftstasjonen. Alternativ B vil gi mindre inngrep på grunn av 250 m kortere rørgate, og man vil også unngå å måtte krysse Bjurbekken med rørgata. Konsesjonssøknaden er utarbeidet ved Enerconsult AS.

Tabell 1 Hoveddata for Bjurbekken kraftverk (tall hentet fra konsesjonssøknad).

Produksjon:		Alternativ A	Alternativ B
Installert effekt	(MW)	4,2	3,9
Årlig produksjon	(GWh)	9,5	8,9
Vinterproduksjon	(GWh)	3,02	2,85
Sommerproduksjon	(GWh)	6,23	6,05
Økonomi:			
Kostnad	(MNOK)	49,6	46,6
Utbyggingspris	(Kr/kWh)	5,22	5,24
Vanndata:			
Middelvannføring	(l/s)	1357	1357
Alminnelig lavvannføring	(l/s)	58	58
5-persentil sommer	(l/s)	200	200
5-persentil vinter	(l/s)	44	44
Planlagt minstevannføring – sommer	(l/s)	200	200
Planlagt minstevannføring – vinter	(l/s)	25	25
Kraftverk:			
Inntak	(moh.)	375	375
Avløp	(moh.)	251	259
Berørt elvestrekning	(m)	2100	1850
Inntaksdam høyde	(m)	3	3
Inntaksdam lengde	(m)	45	45
Rørgate	(m)	680	430
Tunnel	(m)	1250	1250
Ny vei	(m)		
Kraftstasjon	(m ²)	110	110
Nettilknytning (jordkabel)	(m)	420	670
Oppgradering av 1 kV til 22 kV	(m)	3300	3300

Figur 2 Detaljkart over Bjurbekken kraftverk (fra konsesjonssøknad).

Problemstilling

Positive samfunnsvirkninger av tiltaket

Tiltaket vil i følge konsesjonssøknaden bidra årlig med ca. 9 GWh ny fornybar energi. Dette tilsvarer forbruket til ca. 450 husstander. Ca. 32 % av produksjonen vil komme i vinterhalvåret. Tiltaket vil gi skatteinntekter til offentlige myndigheter. Søknaden tallfester ikke dette noe nærmere. Konsesjonssøknaden regner konsekvensen av tiltaket som *liten positiv*.

Naturmangfold

I følge konsesjonssøknadens miljørapport av Bioreg AS, berører tiltaket en bekkekløft med *lokal verdi*, mens en fossesprøytsone litt nedstrøms inntaket er vurdert å ha *middels verdi*. Følgende rødlistearter er påvist innen influensområdet: sopparten gammelgranskål (*nær truet*) og lavarten gubbeskjegg (*nær truet*). Oter (*sårbar*) trekker opp i vassdraget på jakt etter føde av og til, men har i følge miljørapporten trolig ikke daglig opphold i influensområdet. Det er også ganske sannsynlig at det hekker strandsnipe (*nær truet*) i influensområdet.

Samlet er naturverdiene innen utbyggingsområdet vurdert å være av *middels/liten* verdi. En utbygging blir vurdert å gi *liten negativ* konsekvens for de registrerte naturverdiene innen utbyggingsområdet - alt under forutsetning av at de generelle avbøtende tiltakene blir fulgt opp

Fisk og fiske

I følge miljørapporten, er det lite fisk i Bjurbekken, og det er stort sett små bekkeørret. Anadrom fisk blir stoppet av Stupforsen et godt stykke nede i dalen.

Landskap

I *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*, er tiltaksområdet del av et større område karakterisert som fjordlandskap av *liten verdi*.

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)

Tiltaket har i følge konsesjonssøknaden ingen konsekvenser for INON.

Friluftsliv

I følge konsesjonssøknaden kan bruken av området beskrives som liten til ingen. Dette innbefatter friluftsliv, inkludert jakt og fiske, og annen ferdsel i området. Reiseliv og turisme har ingen kjent tilstedeværelse i influensområdet. Konsekvens for brukerinteresser vurderes i konsesjonssøknaden til å være *ubetydelig*.

Reindrift

I følge konsesjonssøknaden brukes tiltakets influensområde til vår- og høst/vinterbeite.

I følge reindriftsforvaltningens karportal, berøres vårbeite 2 (oksebeiteland og øvrig vårlend) og høst/vinterbeite 2 (spredt brukte områder som ofte pakkes til med snø og blir utilgjengelige for reinen utover vinteren).

Kulturminner og kulturmiljø

I følge konsesjonssøknaden er det ikke registrerte kulturminner i området.

Kulturminnefaglig vurdering fra Nordland fylkeskommune:

Så langt vi er kjent med er det omsøkte tiltaket ikke i konflikt med kjente, automatisk fredete eller regionalt viktige kulturminner som fylkeskommunen er delegert forvaltningsansvar for. Området vurderes å ha lavt potensial for påvisning av hittil ukjente kulturminner. Vi tar forbehold om at det ved Sametingets befarings påvises kulturminner som ligger inn under fylkeskommunens myndighetsområde.

Vannforskriften (Forskrift om rammer for vannforvaltningen)

Det planlagte kraftverket ligger i vannområdet Ranfjorden hvor det er vedtatt en forvaltningsplan (*Forvaltningsplan for vannregion Nordland 2010-2015 (FT-sak 118/09)*). Til denne planen er det et generelt miljømål om at alle vannforekomstene i vannområde Ranfjorden skal ha minimum god miljøtilstand innen 2015. Det planlagte kraftverket ligger ikke i en vannforekomst hvor det er registrert noen påvirkninger på vannkvaliteten, hverken kjemisk eller økologisk. Dersom det blir gitt konsesjon er det viktig at NVE gjør en vurdering opp mot § 12 i *Forskrift om rammer for vannforvaltningen* (vannforskriften). NVE skal også jf. § 14 i vannforskriften begrunne ny aktivitet eller nye inngrep som ikke følger av vedtatt plan. Dette skal gjengis i neste forvaltningsplan ved rullering.

Tiltakshavers forslag til avbøtende tiltak

- minstevannføring 200 l/s om sommeren og 25 l/s om vinter
- ved legging av turbinrøret forutsettes det at terrenginngrepene blir minst mulig

Andre instansers uttalelse

Innstilling fra teknisk og miljøutvalg – Hemnes kommune

(...) Ut fra samfunnets behov for fornybar kraft og ut fra en samlet vurdering og avveining av fordeler og ulemper med en utbygging av Bjurbekken kraftverk, tilrådes konsesjon innvilget i samsvar med fremlagte søknad. Ut fra bekkens nedslagsfelt (h.o.h.) og topografi tilrås ulike minstevannføringer sommer og vinter som omsøkt (200 / 25 l/s).

Kommunen finner stasjonsplassering etter både alternativ 1 og 2 akseptable, men tilrår ut fra kraftproduksjonen alternativ 1 hvis det ikke medfører store merkostnader eller tekniske/ praktiske problemer av betydning. (...)

Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen i Nordland fraråder utbygging av Bjurbekken kraftverk.

(...) Bjurbekken ved Bjerklia ble i bekkekløftprosjektet vurdert som lokalt viktig (C-verdi). Bekkekløften er orientert mot sørvest, og solinnstrålingen er høy. Fra verdivurderingen i bekkekløftprosjektet gjengis følgende:

Dette er ei topografisk velutviklet bekkekløft, med bratte skråninger og en del berg, men rike vegetasjonstyper er sjeldne (fattig til halvrikt dominerer), bergene er ikke kalkrike, skogen er fattig på naturskogselementer, og arts mangfoldet er ordinært. Det er på alle måter ei "ordinær" nordboreal fjellskogskløft. Området vil i liten grad bidra til å fange opp viktige mangler ved skogvernet (de prioriterte skogtypene "bekkekløft" og "høgstaudekog" er oppfylt i liten grad).

*Arts mangfoldet er ordinært og skiller seg lite ut fra det som er vanlig for halvgammel, halvrikt grandominert skog i nordboreal sone i distriktet. Eneste naturskogsart (og rødlistede art) som ble påvist var gammelgranskål (*Pseudographis pinicola*) (NT). Denne ble funnet på en grov stubbe av gran nederst, og er vurdert som et restelement. Ellers ble det funnet sparsomt med kalkkrevende fjellplanter langs bekken. Bioreg AS vurderte en fossesprøytzone like nedstrøms inntaket til å være av middels verdi (B). I tillegg ble den nær truede (NT) arten gubbeskjegg påvist.*

Tilgjengeligheten i området er relativt begrenset, og lokaliteten kan ikke ansees som mer en middels godt undersøkt. Selv om det sikker kan påvises flere arter, foreligger det imidlertid klare indikasjoner på at naturmangfoldet ikke er særdeles verdifullt.(...)

*Når det gjelder fossen og fossesprøytsonen opp mot fjellet, ble det påvist en fosseengforekomst, hvor blant annet putehinneleav (*Leptogium intermedium*) ble funnet. Denne lavarten er fra tidligere kun påvist sør for Trondheimsfjorden. Den fuktighetskrevende arter fjellsyre ble også funnet her. De fleste av kalkkrevende og fuktighetskrevende artene ble funnet på en knaus. En forklaring på dette kan i følge konsulentfirmaet å være at mye av kløfta var utilgjengelig da undersøkelsen ble gjennomført.*

«Fosseberg og fosseeng» er i Norsk rødliste for naturtyper 2011 kategorisert som nær truet (NT). Et søk i DN's naturbase avdekker ingen registrerte fossesprøytsoner i Hemnes kommune. For Nordland er det kun kjent ca. 20 forekomster av denne naturtypen. Selv om Bioreg AS var noe i tvil om riktigheten av å definere den som fossesprøytzone etter DN's håndbok nr. 13, framstår lokaliteten som såpass naturfaglig interessant. Sammenholder man dette med at fossesprøytlokaliteten utgjør et markert landskapselement, som en slags avslutning av Bjurbekkdalen mot fjellet, vil det være av betydelig interesse å bevare denne intakt. Etter Fylkesmannens vurdering burde det, i tillegg til slipp av minstevannføring, vært vurdert et alternativ inntakspunkt nedstrøms fossen, jfr. naturmangfoldloven § 12. Dette vil, slik vi ser det, redusere konfliktgraden betraktelig. Betydningen av å bevare fossen framstår som mer viktig som følge av reguleringer og kraftutbygginger i omkringliggende områder.

Reindriftsforvaltningen

(...)Reindriftsforvaltningen mener konsekvensene og samlede belastning/sumvirkninger for reindrift er mangelfull beskrevet i søknaden, og vurderer tiltaket som stor konsekvens. Reindriftsforvaltningen fraråder at det blir gitt konsesjon for Bjurbekken kraftverk.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland (FNF)

Arts mangfoldet vurderes til å være ordinært, men det er ei bekkekløft som er lokal viktig (C-verdi) og fossesprøytzone av middels verdi (B-verdi). FNF Nordland mener at informasjonen som allerede foreligger burde være tilstrekkelig til å avslå søknaden. Resterende, dokumenterte viktige vassdragsverdier i kommunen må ivaretas. At konsulentene er i tvil om fossesprøytsonen med B-verdi likevel kan kalles fossesprøytzone, eller at potensialet for rødlistede arter regnes som liten til tross for at det kan forekomme i midtre del av bekkekløfta, er for FNF Nordland en vurdering der føre-var-prinsippet bør legges til grunn.

Mye av vannet er allerede overført og Bjurbekken tar restvatnet. Reduksjon av enda mer vannføring kan ha negative konsekvenser på laks og sjørørret da Bjurbekken er et oppvekstområde for laks og sjørørret. FNF Nordland dette må tas med i betraktning til tross for at det ikke anadrom fisk i elva i den berørte strekningen, kun mindre bekkeørret.

Bjerka-Plura er åpnet for revisjon av konsesjonsvilkår. Da skal oppdatert kunnskap om miljøpåvirkningene av utbyggingen brukes for å iverksette tiltak for å bedre vannkvaliteten. Og når nye vassdragsinngrep skal behandles og vurderes, så skal ikke vannkvalitet og vassdragsverdier forverres og forringes av ytterlige kraftutbygginger. Norges forpliktelses til å ivareta formålet med vannforskriften som er å sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene.

FNF Nordland henstiller om at det ikke gis konsesjon til Bjurbekken kraftverk

Vurderinger

Med bakgrunn i *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*, vil fylkesråden fraråde NVE å gi konsesjon til bygging av Bjurbekken kraftverk. Hovedbegrunnelsen er de negative konsekvensene tiltaket vil få for viktig naturmangfold. Tiltaket vil få negative konsekvenser for naturtypen fossesprøytsone med tilhørende viktig artsmangfold. Fossesprøytsoner er tidligere ikke registrert i Hemnes kommune. Tiltaket vil også få negative konsekvenser for lokalt viktig bekkekløft, rødlistede arter og for reindrift.

Dersom det likevel blir gitt tillatelse til omsøkt tiltak, vil fylkesrådet be om at alternativ B velges. Etter fylkesrådets vurdering gir alternativ B mindre negative konsekvenser i form av naturinngrep. Fylkesråden vurderer at det ikke er noen nevneverdig forskjell i samfunnsnyttien til de to alternativene.

Fylkestinget har vedtatt *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*. Hovedmålsettingen for planen er: *Det er et regionalpolitisk mål å bygge ut ny vannkraft der hvor konsekvensene for andre arealbruksverdier er akseptable. Nordland skal arbeide for økt produksjon av vannkraft tilsvarende 1,3 TWh i ny årlig produksjon innen 2025 (overordnet strategi nr. 1).*

Fylkesråden ser at utbygging av Bjurbekken kraftverk vil bidra med ny fornybar energi tilsvarende ca. 9 GWh, og at mesteparten av energien vil bli produsert i sommerhalvåret da det er minst behov for energi. Fylkesråden vurderer at tiltaket har liten samfunnsnytte.

I forhold til *forskrift for rammer for vannforvaltningen* (vannforskriften) ser fylkesråden at det planlagte kraftverket ligger i vannområdet Ranfjorden hvor det er vedtatt en forvaltningsplan (*Forvaltningsplan for vannregion Nordland 2010-2015*). Kraftverket vil være et nytt inngrep i dette planområdet. Dersom NVE gir konsesjon til kraftverket skal de jf. § 14 i forskriften begrunne dette nye inngrepet. Begrunnelsen skal så gjengis i neste forvaltningsplan.

Fylkesråden vurderer samlet sett at tiltaket har middels negative konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier, jf tabell 2.

Tabell 2 Fylkesrådets vurdering av tiltakets konsekvenser for miljø og andre arealbruksverdier.

Tema	Verdi	Konflikt	Vurdering i henhold til småkraftplanens kapittel 2
Naturmangfold	Middels	Middels	B2. Man skal være svært restriktiv med å gi tillatelse til tiltak dersom det er fare for at rødlistede arter i kategorien nær truet (NT) blir skadelidende.
			B6. Ved registrerte bekkekløfter av liten verdi skal en være restriktiv med å tillate utbygging.
			B8. I vassdrag med fossesprøytoner med middels verdi skal man være svært restriktiv med å gi tillatelse til utbygging.
Fisk og fiske	Liten	Liten	Ingen aktuelle retningslinjer
Landskap	Liten	Liten	G4. I fjordlandskap med middels og liten verdi skal man være varsomme med å tillate utbygging.
INON	Ingen	Ingen	Ingen aktuelle retningslinjer
Friluftsliv	Liten	Liten	Ingen aktuelle retningslinjer
Reindrift	Middels	Middels	E4. I områder for reindrift av middels verdi skal man være varsomme med å tillate utbygging av små vannkraftverk.
Kulturminner og kulturmiljø	Ingen	Ingen	Ingen aktuelle retningslinjer
Konklusjon	Middels	Middels	Bjurbekken kraftverk tilhører småkraftplanens prioriteringsnivå: <i>Prioriterte med strenge betingelser</i> For dette prioriteringsnivået kan utbygging tillates dersom avbøtende tiltak opprettholder viktige miljøverdier på dagen nivå, og at det er dokumentert at utbyggingen har stor samfunnsnytte. Bjurbekken kraftverk vurderes å ha liten samfunnsnytte, og avbøtende tiltak kan ikke opprettholde viktige miljøverdier på dagens nivå.

Fylkesrådets vurdering av samlede effekter, jf. vedlegg

Fylkesråden har i eget vedlegg vurdert de samlede effektene ved utbygging av ti små vannkraftverk i Hemnes kommune. Fylkesråden vurderer her at særlig Bjurbekken og Valåga kraftverk samlet sett vil få store negative konsekvenser for naturmangfoldet.

Tiltakenes konsekvenser for rødlistede rovdyr og rovfugl er lite omtalt i hver enkelt sak. Dette er arter som ofte er avhengige av store sammenhengende leveområder for å opprettholde en bærekraftig bestand. Konsekvensene for ål er bare sporadisk omtalt i noen av enkeltsakene. Både tettheten og rekrutteringen av ål er strekt redusert i Norge. Dette har medført at ål er klassifisert som kritisk truet. Fylkesråden mener derfor at det bør vurderes nærmere hvorvidt disse sårbare artene kan bli skadelidende ved utbygging av ti kraftverk.

Konsekvenser

Saken vil ikke medføre noen økonomiske, administrative eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken har heller ingen konsekvenser knyttet til gjennomgående fylkeskommunal politikk knyttet til likestilling, universell utforming og folkehelse. Sakens konsekvenser for miljø og samiske forhold er beskrevet tidligere i dette dokument.

Vedtakskompetanse

I henhold til delegasjonsreglementets kapittel 3.21, vedtatt i FT-sak 111/12, er fylkeskommunens myndighet til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon og fremme innsigelse til vannkraftverk på inntil 10 MW delegert til fylkesrådet.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Med bakgrunn i *Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*, fraråder fylkesrådet NVE å gi konsesjon til bygging av Bjurbekken kraftverk.
2. Dersom det likevel blir gitt tillatelse til omsøkt tiltak, vil fylkesrådet be om at alternativ B velges. Videre ber fylkesrådet om at det påses at konsesjonsvilkårene er i tråd med forvaltningsprinsippene i Naturmangfoldsloven §§ 8-12, og med Vannforskriftens § 12. NVE bes om at følgende tas inn i konsesjonsvilkårene eller vurderes ved detaljplanlegging:
 - a. Detaljplanleggingen må skje i nær dialog med reindriftsnæringen.
 - b. Det må slippes tilstrekkelig minstevannføring hele året.
 - c. Detaljplanleggingen må påse at rødlistearter og viktige naturtyper ikke blir skadelidende av tiltaket.
 - d. Høy estetisk kvalitet og landskapsmessig tilpasning skal vektlegges i utformingen av kraftstasjon og tilhørende infrastruktur.
 - e. Tiltakshaver har aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminnelovens §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Kulturminner i Nordland varsles umiddelbart.
3. Fylkesrådet ber NVE om å følge opp § 14 i vannforskriften.
4. Fylkesrådet oppfordrer NVE til å utrede den samlede belastningen for rødlistede rovdyr, rovfugl og ål.

Bodø den 18.06.2013

Hild-Marit Olsen

fylkesråd for kultur, miljø og folkehelse
sign

18.06.2013 Fylkesrådet

FRÅD-131/13

Vedtak

Innstillingen vedtatt

Vedlegg

Fylkesrådets vurdering av samlede effekter ved utbygging av ti kraftverk i Hemnes kommune.doc

DokID

358417